

werden via feedbackmomenten betrokken bij de analyse van de interviews. Tijdens dit proces werden ze intensief ondersteund door zowel het samenwerkingsverband als door de voorzieningen bijzondere jeugdzorg waarvan ze cliënt zijn.

De resultaten van de *peer*bevraging bieden ons niet alleen meer inzicht in hoe minderjarige cliënten van verschillende soorten voorzieningen bijzondere jeugdzorg de hulpverlening ervaren, maar ook wat ze in deze opvoedings- en hulpverleningscontext als (opvoedings)ondersteunend beschouwen. Hiermee geven de bevragede jongeren ook aan welke kwaliteitseisen jongeren in de bijzondere jeugdzorg aan de hulpverlening stellen. Opvallend is dat deze kwaliteitseisen, die vooral betrekking hebben op een partnerschap van kinderen en jongeren in de hulpverlening, één voor één in de bepalingen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind terug te vinden zijn. Gezien de ratificatie van dit verdrag door de Belgische overheid, heeft deze dan ook de opdracht te voorzien in de nodige voorwaarden opdat de rechten van kinderen en jongeren op, in en door de hulpverlening waar- gemaakt kunnen worden.

Het betreft de vraag naar (1) informatie en communicatie over de hulpverlening op maat van de jongere; (2) effectieve inspraak en participatie in de dagelijkse leefomgeving en in besluitvormingsprocessen in de hulpverlening; (3) interpersoonlijke betrokkenheid in de hulpverlening; (4) ondersteuning van (contact met) het sociaal en familiaal netwerk (tijdens de hulpverlening) met bijzondere aandacht voor ouders, broers, zussen en vrienden; en (5) ondersteuning van de eigen opvoedingsdoelstellingen. Daarnaast verwijzen de bevragede jongeren naar de ondersteuning van de gedeelde verantwoordelijkheid van direct en indirect betrokken gezins- opvoedingsactoren, alsook naar een ruimere maatschappelijke medeverantwoordelijkheid voor het welzijn van kinderen/jongeren en hun gezin (in een moeilijke opvoedingssituatie). Ze wijzen meer bepaald op de (sociale) verbondenheid tussen zichzelf, hun hulpverleningscontext, hun familiaal en sociaal netwerk en andere maatschappelijke actoren.

Na een gerichte analyse van de gegevens resulterend uit de *peer*bevraging organiseerde het samenwerkingsverband twee 'verbetergroepen'. Verbetergroepen zijn een instrument uit het kwaliteitsmanagement waarbij probleembetrokkenen, i.c. minderjarige cliënten uit de bijzondere jeugdzorg en volwassenen van het beleids- en uitvoerend niveau, samen zoeken naar een oplossing voor een knelpunt dat uit de *peer*bevraging blijkt. In overleg met de *peer*bevragers werd volgend knelpunt voor beide verbetergroepen gekozen: "Jongeren zijn ontevreden over hun consultant." Het proces van een verbetergroep verloopt volgens een stappenplan: (1) het benoemen van oorzaken en het bepalen van een belangrijke oor-

zaak; (2) het bedenken van oplossingen voor deze belangrijke oorzaak; en (3) het kiezen en uitwerken van de 'beste' oplossing. Getrainde procesbegeleiders zijn verantwoordelijk voor het creëren van veiligheid en gelijkwaardigheid van alle deelnemers. Beleidsactoren werden aangesproken om de beleidskaders te formuleren waarbinnen de oplossing dient te passen. Na de verbetergroepen bezorgde het samenwerkingsverband een tussentijds verslag met aanbevelingen aan de direct betrokken beleidsverantwoordelijken. Zij zijn volgens de principes van de methodiek verantwoordelijk voor het uitvoeren van de in de verbetergroep uitgewerkte oplossing.

Peer research en de verbetermethodiek kenmerken zich door hun participatie- en emancipatiebevorderend karakter. Een combinatie van beide methodieken biedt kansen om effectieve participatie te verwezenlijken. Niettemin stellen we na een concrete toepassing van beide methodieken in het onderzoeks- en preventieproject 'Opvoedingsondersteuning en Bijzondere Jeugdzorg' vast dat de grens tussen effectieve participatie versus instrumentele participatie bijzonder vaag kan zijn. Zodoende formuleren we – op basis van onze eigen ervaringen – een aantal aandachtspunten en randvoorwaarden om dit te voorkomen. Deze voorwaarden zijn in de vorm van kritische reflecties en nabeschuivingen, samen met de procesbeschrijving en de onderzoeksresultaten, in een drieluik van CBGS Werkdocumenten terug te vinden.⁵

Valérie CARRETTE
wetenschappelijk attaché
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap,
departement WVC

Algemene preventie

Binnen het beleid voor een integrale jeugdzorg vormt de algemene preventie t.a.v. jeugd een tweeluik met de integrale jeugdhulp.⁶

Algemene preventie m.b.t. de jeugd binnen de domeinen welzijn en gezondheid beoogt op basis van een kansen- en risicoanalyse maatschappelijke en structurele veranderingen te realiseren

5. F. DEVEN, V. CARRETTE, K. VANLOMMEL, J. BERTELS en T. DE WANNEMAER, *Opvoedingsondersteuning en Bijzondere Jeugdzorg, Deel I Probleemstelling en fasering van het project*, CBGS Werkdocument, Brussel, 2003.

V. CARRETTE, *Opvoedingsondersteuning en Bijzondere Jeugdzorg, Deel II Peer research*, CBGS Werkdocument, Brussel, 2003.

V. CARRETTE, *Opvoedingsondersteuning en Bijzondere Jeugdzorg, Deel III Verbetermethodiek*, CBGS Werkdocument, Brussel, 2003.

6. Zie D. BROOS, "Integrale jeugdhulp: perspectief van een ont-wikkeling", *Panopticon* 2003, 303-308.

die de levenskwaliteit van kinderen en jongeren ten goede komen.

Algemene preventie is een vorm van kwaliteitszorg waarbij op basis van het samenbrengen van informatie uit verschillende hoeken (intersectoraal) systematisch wordt bekeken waar behoeften en belangen van kinderen en jongeren onvoldoende worden opgenomen. Die analyse moet leiden tot een dispatching van inzichten en engagementen voor beleid en aanbod t.a.v. voorzieningen voor kinderen en jongeren.

Teneinde een eenduidige visie op algemene preventie te ontwikkelen, werd binnen de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn een Intersectorale Werkgroep Algemene Preventie (ISWAP) opgericht waarin het werkveld, de welzijns- en gezondheidsadministraties en een onderzoeksgroep vertegenwoordigd waren. De werkgroep bakende het preventieterrein af en formuleerde uitgangspunten voor een preventiebeleid. Hierbij waren het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Vlaams Jeugdbeleidsplan mee richtinggevend.

Voortbouwend op de werkzaamheden van de ISWAP werkte een onderzoeksgroep verder aan het uitbouwen van een kwalitatief sterke algemene preventie. Het door de onderzoekers voorgestelde model is opgebouwd rond vijf dimensies, met name radicaliteit, integraliteit, offensiviteit, participatie en democratisch karakter.

Binnen de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn operationaliseert de Cel Algemene Preventie de doelstellingen inzake algemene preventie voor het beleidsdomein welzijn en volksgezondheid en ondersteunt de welzijns- en gezondheidssector bij het implementeren van deze visie.

Wie meer wil te weten komen over algemene preventie kan terecht op: www.wvc.vlaanderen.be/jeugd/algemenepreventie of bij Melanie DEFEVER, Cel Algemene Preventie, North Plaza B, Koning Albert II-laan 7, 1210 Brussel, tel.: (02) 553 46 54, e-mail: melanie.defever@wvc.vlaanderen.be.

Melanie DEFEVER

Strafuitvoering en justitiële hulpverlening

Het centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd: een stand van zaken

1. INLEIDING

Op 1 maart 2002 startte het Centrum voor voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd – ver-

derop gemakshalve ‘federale gesloten instelling’, ‘De Grubbe’ of ‘Everberg’ genoemd – zijn werking. Deze federale gesloten instelling werd opgericht in een wellicht nooit eerder gezien tempo en binnen een politiek zeer polemische context. Het ligt in de bedoeling van deze rubriektekst de lezer, zowat zestien maanden na de opening van het Centrum, op een vrij omvattende wijze informatie te verschaffen over het ontstaan, de regelgevende omkadering en de actuele werking van deze instelling te Everberg.

2. SITUERING

De concrete aanleiding tot de oprichting van De Grubbe was hoe dan ook het tekort aan plaatsen in de (gesloten) gemeenschapsinstellingen.

Per 1 januari 2002 konden jeugdrechters geen gebruik meer maken van artikel 53 van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming.¹ De voorlopige maatregel van bewaring van een minderjarige in een huis van arrest voor een maximumtermijn van 15 dagen verviel. Voor de jeugdrechters die op artikel 53 konden terugvallen wanneer zich de feitelijke onmogelijkheid tot plaatsing stelde, verdween aldus een vangnet voor de overbevolkte gemeenschapsinstellingen. Het is echter ontoerechtig te stellen dat louter dit gegeven zou geleid hebben tot de oprichting van de federale gesloten jeugdinstelling. Enerzijds werden er maatregelen genomen om de afschaffing van artikel 53 op te vangen,² anderzijds dekt het probleem van de overbevolking in de gesloten instellingen een behoorlijk complexe realiteit.³

Er kan immers geen correct beeld gegeven worden van het fenomeen jeugdcriminaliteit en de vermeende toename ervan: aard, omvang, evolutie,... Vanuit de wetenschap dat slechts een fractie van de gepleegde jeugdcriminaliteit leidt tot een institutionele reactie, is zelfs de verklaringsgrond niet uit te sluiten dat niet zozeer de delinquentie, maar wel de maatschappelijke reactie erop, gewijzigd is. Het in enkele steden gevoerde multolerantiebeleid is hiervan een voorbeeld. Het tekort aan plaatsen is tevens gelinkt aan het door de jeugdrechters gevoerde plaatsingsbeleid. Het blijft de vraag of er van de voorhanden zijnde gesloten plaatsen niet te veel en te

1. Reeds in 1988 werd België hiervoor veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, het zogenaamde Arrest Bouamar. De voorlopige maatregel van bewaring werd, tien jaar later, bij Wet van 4 mei 1999 (B.S. 2 juni 1999) opgeheven op een door de Koning te bepalen datum of uiterlijk op 1 januari 2002. Bij gebrek aan nieuwe wetgevende initiatieven werd het de deadline.

2. Langs Vlaamse kant zorgde de Vlaamse regering voor een capaciteitsuitbreiding en voor een buffercapaciteit: voorbehouden plaatsen die slechts ingenomen kunnen worden indien aan specifieke – zwaardere – criteria voldaan wordt.

3. Zie in dit verband ook J. CHRISTIAENS, “De jeugdgevangenis in Everberg: kroniek van een aangekondigde invoering”, *Fatit* 2002, nr. 94, p. 4-8.